

Gemma Altell i Albajes

Llicenciada en psicologia UAB (1994), Màster en drogodependències UB (1996), Formació de postgrau en : Violències masculines (2001), • Formació de postgrau en: Intervenció familiar sistèmica (2003), Postgrau en habilitats directives. Gestió del talent a les organitzacions UB (2010).

Actualment es Directora Tècnica de Fundació Surt, ha estat Sotsdirectora de l'àrea de Gènere, Addiccions i famílies. Fundació Salut i Comunitat, des del 2009, Directora del Departament d'Atenció a les Dones, Prevenció i Cooperació Internacional. Fundació Salut i Comunitat. 2002-2008., Coordinadora de projectes internacionals i educació per la salut. Fundació Salut i Comunitat. 1996-2002.

Professora Màster Drogodependències i del Màster de Violència Familiar. UB. Des de l'any 2000

Col·laboració regular amb Agenda Pública i mitjans vinculats així com amb Dones en xarxa. I coautora del blog Educarxpensar sobre innovació i educació.

Junta directiva de la xarxa de Dones Directives i Professionals de l'Acció Social (DDiPAS).

Resum ponència

Violències sexuals en contextes d'oci nocturn

"Estamos en una época de paradigmas fundamentalistas en la política. La tendencia fundamentalista del Islam también es fortísima en el cristianismo. Hay una presión para que las políticas se encuadren dentro de un paradigma de elaboración de signos de identificación y que esos signos sirvan para cerrar filas en diferentes sociedades. En el fundamentalismo católico, toda la guerra sobre el aborto, sobre el control de la natalidad no es moral ni doctrinaria, sino política. Ese cuerpo de la mujer debe manifestar que tiene dueño. Es el enlatamiento de las identidades, y tiene que ver con la fuerza de las políticas de la identidad en este momento. Plantar una bandera desde una perspectiva fundamentalista y territorial de la política no tiene una razón moral, sino de dominación fuerte." (Laura Rita Segato)

Les violències sexuals contra les dones tenen un objectiu polític que és retornar-nos a les dones als espais privats i, al mateix temps, legitimar així la sobreprotecció dels homes (el sistema) envers les dones quan accedim als espais públics. La major virulència en els darrers temps en la violència sexual respon a una reacció del sistema envers l'assumpció de majors cotes de visibilitat i reapropiament de l'espai públic de les dones.

Si ens centrem en els **espais d'oci nocturn** ens trobem que, tal com deia Graham al 2010 *"La tolerancia y la gravedad que se otorga a estas situaciones sería totalmente impensable en cualquier otro contexto. La mayoría de las chicas cuando salen de noche saben que con una alta probabilidad vivirán situaciones de violencia sexual de baja intensidad y entienden que forma parte del ocio nocturno"*.

Els contextes d'oci nocturn són un dels màxims exponents de la **mercantilització del cos de les dones** i l'ús d'aquests com a reclam i producte de consum sexual. Això ha fet que la

"promesa sexual" androcèntrica estigui indisolublament lligada a l'oci nocturn hegemònic i la tolerància cap a moltes formes de violència sigui molt alta.

Entrant en la qüestió dels **mandats de gènere** ens trobem davant dues realitats paral·leles:

-Per una banda les diferents manifestacions o graus de violència sexual està actuant en aquests contextos com a "corrector" amb les dones per interpretar que estan "transgredint" els **mandats de gènere tradicionals**: dones que es comporten lliurement desde un punt de vista sexual, de consum d'alcohol i drogues, etc. El sistema patriarcal reacciona davant d'aquesta situació.

- Per altra banda el **miratge de la igualtat** (en el que estem immersxs)-i segons el qual no caldria reivindicar els drets de les dones perquè ja estarien assolits- es filtra sovint en les dones més joves presents en aquests contextes d'oci. Així, viuen en un nou mandat de gènere hegemònic que lluny de transformar o qüestionar el sistema les convida a viure en unes regles i codis aparentment igualitaris desde el punt de vista sexual però amb les conseqüències pròpies de la mirada androcèntrica i patriarcal (Doing gender, doing drugs, Measham 2002)

***En relación a la libertad sexual de las mujeres:** existe una percepción de mayor libertad sexual de las chicas entre las mujeres y hombres jóvenes que frecuentan estos espacios. A pesar de ello, esta percepción no encaja con la desigualdad con la que se enfrentan a la violencia sexual en estos contextos chicos y chicas. En cambio, esta mayor percepción de libertad se ve acompañada de una mayor aceptación de los riesgos de ser agredida sexualmente entendiéndolos como parte del precio de esa supuesta libertad.*(Informe Noctámbul@s, 2014)

A quines situacions estem anomenant violència sexual en els entorns d'oci nocturn?

Observem que, així com la cossificació de les dones en aquests espais i les expectatives sexuals generades pels propis contextos serien el primer nivell de violències seguit dels comentaris obscens, mirades incòmodes, acorralaments, practiques sexuals no desitjades i un llarg etcètera fins arribar a la violació, ens trobem que només són identificades com a violències aquelles agressions greus, perpetrades habitualment per persones concretes (generalment homes) i principalment desconeguts per la persona víctima de l'agressió. És el punt en el que el sistema ha decidit posar el nom i el límit a la violència sexual. Aquesta situació invisibilitza totes les situacions prèvies (o les manifestacions de violència de baixa intensitat) que són imprescindibles perquè s'acabin produint agressions sexuals greus i que són molt lesives desde la perspectiva dels drets i en altres ordres per les dones.

La mera percepció de vulnerabilitat constant construeix un univers violent que tenyeix qualsevol situació d'oci. Especial menció requereix la qüestió **del consentiment**.

Molts són els elements que estan mediatitzant el consentiment en una relació sexual en els contextos d'oci (la socialització de gènere, els nous mandats de gènere, l'autoestima de gènere, el consum de drogues, la por, etc.) per tan cal reflexionar sobre aquest concepte en l'abordatge de les violències sexuals i les seves diverses manifestacions.

En relación a los discursos sobre el consentimiento: los códigos en relación al consentimiento para tener una relación sexual son distintos entre hombres y mujeres. La socialización de género y por ende los aprendizajes de los códigos relacionados con ligar y seducir tienen una importante influencia en cómo hombres y mujeres leen e interpretan las situaciones de flirteo que se dan en los contextos de ocio nocturno (Noctámbul@s 2015. Fundació Salut i Comunitat)

Amb tot això l'abordatge preventiu de les violències sexuals a l'oci nocturn ha d'anar molt més enllà d'atendre o informar en els casos d'agressió ocorreguda. Tot i així aquestes intervencions són molt necessàries i estan contribuint a construir un nou relat sobre la no tolerància d'una determinada violència sexual en els contextos d'oci. La pregunta és: Podríem estar contribuint amb mesures parcials a invisibilitzar altres manifestacions de la violència sexual?

Alguns elements importants desde una òptica preventiva més àmplia serien:

- Realitzar un abordatge polític sobre el model d'intervenció i la conceptualització de les violències sexuals.
- Treball amb els mitjans de comunicació i agents vinculats a la publicitat en referència a la instrumentalització del cos de les dones.
- Treball amb les agrupacions, institucions i gremis que treballen l'oci nocturn amb l'objectiu de canviar el tipus de publicitat i ofertes (exemple les noies no paguen en els locals)
- Treball amb les institucions i entitats que dissenyen campanyes per canviar el focus: no hem d' "ensenyar" a les dones a protegir-se sinó transmetre la intolerància cap a qualsevol conducta que vulneri la llibertat sexual.
- Campanyes dirigides a visibilitzar la violència sexual de baixa intensitat (cal una identificació també per part de les dones d'aquests nivells)
- Millorar els protocols i l'especialització dels espais d'atenció i tractament de les persones agredides.
- Treballar amb el sistema judicial els elements no objectius que es posen en joc en l'anàlisi d'aquests casos i que llencen un missatge de "No denuncia" per la doble victimització a la que són sotmeses.